

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

1/4.1./14
6.2.2014

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunto lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta. Neuvottelukunta ottaa kantaa sukupuolten tasa-arvoon.

Ainevalintojen segregaatien purkaminen

Useat lukiokoulutuksen ainevalinnat ovat edelleen vahvasti sukupuolen mukaan jakautuneita, millä on suuri vaikutus korkeakoulutuksen segregatioon sekä suomalaisen työelämän vahvaan jakautumiseen nais- ja miesvaltaisiin aloihin. Lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmisteleavan työryhmän muistion mukaan syventävien luonnontieteiden kurssien opiskelijoista naisia oli eniten biologiassa (62%) ja vähiten fysiikassa (26%). Muistiosta selviää, että segregatiota on pystytty purkamaan erittäin hyvin pitkän matematiikan opiskelijoissa, joissa naisten osuus on noin 48 prosenttia.

Ainevalintojen sukupuolittuneisuuden on pyritty vaikuttamaan erilaisilla kehittämishankkeilla ja niiden tulokset ovat olleet rohkaisevia. *Kehittämishankkeiden ja toimenpiteiden tuloksia tulee kuitenkin levittää ja hyödyntää nykyistä tehokkaammin.*

Työryhmän muistiossa useiden oppiaineiden valintoja ei ole tarkasteltu sukupuolen mukaan. Esimerkiksi kieliaineiden ja taideaineiden tarkasteleminen sukupuolen mukaan on oleellista lukion tuntijakoa uudistettaessa. Tytöt opiskelevat poikia useammin vieraita kieliä ja uuden tuntijaon onkin tuettava ja rohkaistava myös poikia vieraiden kielten opiskeluun. *TANE on erityisen huolissaan siitä, jos taideaineiden pakollisten kurssien määrä vähenee oleellisesti.* Tällöin on todennäköistä, että erityisesti pojat jättävät valitsematta niitä. Taideaineiden peruskäsitteiden tuntemus kuuluu yleissivistykseen ja on tärkeää oppilaan luovuuden kehittämisessä.

Vaikka kehittämishankkeilla pystytään purkamaan ainevalintojen sukupuolittunutta jakoa, ne eivät ole riittäviä. Segregaation purkaminen niin lukion ainevalinnoissa kuin työelämässäkin vaatii asian jatkuvaa tiedostamista sekä aktiivisia toimia sukupuolelle ei-tyypillisten valintojen tukemiseksi. Tämä on erityisen tärkeää, jos ainevalintojen valinnaisuutta lisätään lukiossa. Opinto-ohjaajien sukupuolitietoinen toiminta on keskeinen segregaatien purkamisessa.

Tuntijaossa esitetään yhtä pakollista lisäkurssia opinto-ohjaukseen. Monet selvitykset osoittavat, että ohjauksen puute on suurin henkilökohtaisessa ohjauksessa. TANE esittää, että *opiskelijan oikeus henkilökohtaiseen ohjaukseen tulee kirjata lakiin ja lukion laatukriteeriksi tulee saada tavoite, ettei yhdellä päätoimisella opinto-ohjaajalla ole enempää kuin 200 ohjattavaa.*

Postiosoite
Käyntiosoite
Puhelin
Faksi

PL 33, 00023 Valtioneuvosto
Kirkkokatu 14, 00170 Helsinki
0295 16001 / vaihde
09 698 1169

Sähköpostiosoite
etunimi.sukunimi@stm.fi
www.tane.fi
www.facebook.com/tasaarvo

TANE pitää erityisen tärkeänä sukupuolisensitiivisten opetussisältöjen ja -menetelmien lisäämistä. Opettajankoulutuksen pakollisissa osioissa ei ole tähän mennessä juurikaan käsitelty sukupuolietietoista kasvatusta ja sukupuolietietoisuuden kasvatuksen opiskelu on ollut pitkälti vapaaehtoisten kurssien varassa. TANE kannattaa, että *tasa-arvo- ja sukupuolietietoiset kurssit on tehtävä pakolliseksi osaksi opettajankoulutusta sekä opettajien täydennyskoulutusta.*

Ainevalinnat vaikuttavat myös jatko-opintomahdollisuuksiin ja usealla oppilaalla jatko-opiskelusuunnitelmat eivät ole selvillä lukiota aloitettaessa. *Runsa valinnaisuus saattaa lisätä ainevalintojen sukupuolittuneisuutta ja näin korkeakoulutuksen ja työelämän segregatiota entisestään. Työryhmän muistion tuntijakovaihtoehtoista A, B ja C onkin tehtävä sukupuolivaikutusten arviointi.* Jokaisen mallin kohdalla on arvioitava ainakin sitä, miten malli onnistuu segregatiion purkamisessa tai vahvistaako se entisestään oppiainevalintojen sukupuolittuneisuutta.

Oppiainevalinnat on saatava jokaisesta lukion oppiaineesta sukupuolen mukaan jaoteltuna usean vuoden ajalta, jotta valintojen kehitystä pystytään arvioimaan. Tuntijakovaihtoehtojen sukupuolivaikutusten arvioimisen pohjaksi löytyy myös tutkimustietoa tyttöjen ja poikien ainevalinnoista lukiossa.

TANE on huolissaan PISA 2012 -arvioinnin tuloksista, joiden mukaan oppilaiden kotitaustan erot heijastuvat Suomessakin edelleen vahvasti oppimistuloksiin. Erityisen huolestuttavaa on, että kotitaustan vaikutus oppimistuloksiin on vahvistunut vuodesta 2003. Ilmiötä olisi tutkittava myös sukupuolen mukaan, sillä kotitausta saattaa vaikuttaa poikiin ja tyttöihin eri tavalla. Kotitaustan vaikutus ainevalintoihin lukiossa sekä lukioon pyrkiviin olisi myös arvioitava.

Yhteinen yleissivistys sukupuolesta riippumatta

TANE yhtyy OAJ:n lausumaan siitä, että jokaisella lukiosta valmistuvalla tulee jatkossakin olla yhteinen yleissivistävä pohja. Tämä tarkoittaa OAJ:n lausuman mukaan siitä, ettei mitään aivan keskeistä yleissivistävää oppisisältöä - kuten vaikkapa yhteiskuntaoppia - tule voida jättää valitsematta. *TANE:n mukaan sukupuolten tasa-arvon edistäminen on kaikkien oppiaineiden tehtävä, mutta historian ja yhteiskunnan tunteminen on tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen kasvattamisen lähtökohta.* Historian ja yhteiskunnan tunteminen antaa myös parhaat eväät rasismien ja vihapuheen vastustamiselle.

Työryhmän muistion mukaan lukion teemaopinnot eheyttävät opetusta, vahvistavat opiskelijoiden yksittäistä oppiainetta laajempien kokonaisuuksien hallintaa ja lisäävät oppiaineiden välistä yhteistyötä. *TANE näkee hyvänä, että oppiaineiden välistä yhteistyötä lisätään ja painottaa, että teemaopinnoissa on hyvä mahdollisuus kehittää ja vahvistaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskasvatusta sekä sukupuolisensitiivistä opetusta yli oppiainerajojen.*

Jukka Relander
puheenjohtaja

Hannele Varsa
pääsihteeri